

De Havelterberg: werken aan een belangrijk Nederlands natuurgebied

Het is de bedoeling dat eind dit jaar de werkzaamheden starten in het plangebied Havelterberg. Daarmee krijgt de unieke natuur in dit gebied meer kansen om zich te ontwikkelen. Door het omleiden van wandelroutes blijven deze beter begaanbaar. Bovendien blijven de sporen van het verleden zichtbaar in het landschap. In deze folder leest u hoe we dat willen aanpakken.

Natura 2000 en NNN

De Havelterberg is onderdeel van het Holtingerveld, één van de belangrijkste natuurgebieden in Drenthe. Er komen veel verschillende planten- en diersoorten voor.

Die bijzondere natuur gaan we de komende periode versterken. Het Holtingerveld is onderdeel van zowel het Europese Natura 2000-netwerk als van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De Europese

en Nederlandse natuurwetgeving is erop gericht om natuurgebieden met elkaar te verbinden. Zeldzame planten- en diersoorten krijgen dan meer ruimte om zich te verspreiden en ontwikkelen. Zo versterken we de natuur, voor nu en de toekomst. Dat is hard nodig om te voorkomen dat bepaalde planten- en diersoorten volledig uit Europa verdwijnen.

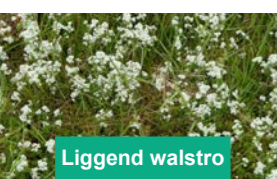
De unieke heischrale graslanden

Valkruid

Liggende sleutelbloem

Liggend walstro

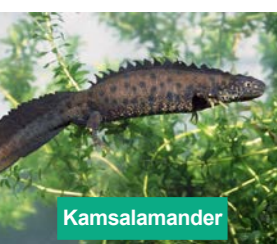
Welriekende nachtorchis

De natuur in het Holtingerveld is uniek door onder andere de aanwezigheid van het zeldzame heischrale grasland. Dat is bloemrijk grasland, waarin bijzondere planten groeien.

Voorbeelden zijn valkruid, liggende vleugeltjesbloem, addertong, knollathyrus, gelobde maanvaren, rozenkransje, heidekartelblad, liggend walstro en welriekende nachtorchis. Planten zoals deze groeien alleen onder ideale standplaatsomstandigheden. Dit zijn locaties met een keileembodem, aanwezigheid van grondwater en een kalkrijke zandbodem. Daar hebben we in Nederland nog maar een heel klein beetje van en in België en Duitsland is het niet veel beter. Maar die planten zijn nog wél te vinden op de Grote Startbaan en op

de Havelterberg. Het bloemrijke grasland op de berg is zelfs één van de beste voorbeelden van dit soort natuur in Nederland. Landelijk is afgesproken om de inmiddels piepkleine oppervlakte heischraal grasland te versterken en uit te breiden.

Kamsalamander

Kamsalamander

De Havelterberg is ook leefgebied voor de zeldzame kamsalamander en de gevlekte witsnuitlibel.

Beide soorten zijn aangewezen als Natura 2000-doelen. De soorten profiteren van het ontstaan van poelen in bomkraters. Om het leefgebied voor deze soorten groter te maken, worden nieuwe poelen aangelegd en worden bestaande poelen vergroot.

Herinrichting Havelterberg

In opdracht van de provincie Drenthe is Prolander in 2021 gestart met het traject om de Havelterberg opnieuw in te richten.

Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied van de provincies Drenthe en Groningen. De al aanwezige stukken heischraal grasland in het Holtingerveld worden met elkaar verbonden. Zo ontstaat een gevarieerd en robuust aaneengesloten gebied met heischraal grasland, waar zeldzame

soorten zich verder kunnen ontwikkelen. Op basis van bodemonderzoek is vastgesteld welke locaties in het projectgebied het meest geschikt zijn voor de ontwikkeling van heischrale graslanden. Uit analyses blijkt waar de bodem het meest geschikt is voor de ontwikkeling van heischraal grasland. Juist daar wordt actie ondernomen. In de zuidwesthoek van het gebied graven we een deel van de voedselrijke bovenlaag van de bodem weg. Daaronder ligt de minerale, voedselarme bodemlaag, waarop de kenmerkende plantensoorten van de heischrale graslanden zich kunnen ontwikkelen. Op andere plekken krijgen we een armere ondergrond door vaker te maaien en het maaisel af te voeren. Hier zal in eerste instantie kruidenrijk grasland ontstaan en misschien op lange termijn een mozaïek van heischraal grasland, kleine natuurakkertjes en kruidenrijk grasland.

Water: vasthouden én afvoeren

De maatregelen voorzien ook om wateroverlast en verdroging te voorkomen. Nu wordt het regenwater van de hoger gelegen Havelterberg snel afgevoerd naar de Reu.

Dat zorgt af en toe voor wateroverlast bij Darp, maar leidt ook tot verdroging van de natuur op de Havelterberg. Om ervoor te zorgen dat regenwater niet meteen afstroomt treffen we verschillende maatregelen, zoals het vasthouden van water in het projectgebied. Hiervoor wordt een regelbare stuwput geplaatst waarmee het waterpeil in het gebied kan worden geregeld. Daarnaast worden bestaande sloten ondieper gemaakt. Die sloten zijn ooit aangelegd voor het ontwateren van landbouwgrond. Met het ondieper maken van de sloten, worden ook enkele duikers overbodig. Die halen we weg.

Voor het water dat van de Havelterberg afstroomt, graven we een nieuwe sloot langs de Holtingerweg naar het oosten. Daar mag het water in de bodem zakken en eventueel – bij veel regen – over het maaiveld uitvloeien. Het water vindt dan vanzelf een weg naar de laagte aan de oostkant van de Havelterberg. Op dit moment ligt daar een recreatief kruispunt. In natte perioden is dit kruispunt moeilijk begaanbaar, omdat er vaak water op de paden staat. Dat kruispunt en de paden blijven bestaan, maar zullen niet het hele jaar beloopbaar zijn. Om dit knelpunt op te lossen worden nieuwe paden aangelegd die de wandelroute om deze natte plek heen leiden, zodat de gemarkeerde wandelroutes het hele jaar toegankelijk zijn.

De unieke heischrale graslanden

Wandelen en fietsen

De Havelterberg is een fijn recreatiegebied voor veel doelgroepen. Om dat zo te houden wordt de structuur van de wandel- en fietspaden hier en daar verbeterd.

Zo komt er een nieuwe wandelverbinding die aansluit op de met groene bordjes aangegeven 'oorlogsroute'. Met dit nieuwe pad wordt de natte laagte vermeden en blijft de oorlogsroute altijd toegankelijk. Datzelfde geldt voor de noordkant van de Havelterberg. Het huidige zandpad op de oostelijke grens van het plangebied Havelterberg blijft behouden en toegankelijk voor wandelaars. De huidige mountainbikeroute, die van west naar oost loopt, blijft voor wandelaars toegankelijk. Buiten het plangebied zoeken we nog naar een alternatieve mountainbikeroute.

De nieuwe padenstructuur is te zien op de kaart op de achterkant.

We onderzoeken de mogelijkheden om op het meest westelijke perceel van het gebied (naast Papiliorama) een wandelroute aan te leggen. Daarnaast wordt in overleg met de gemeente ook onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om het fietspad langs de rolbaan deels te verleggen. Indien dit haalbaar wordt geacht zal het worden opgenomen in het definitieve ontwerp.

Zichtbare geschiedenis

Bij de herinrichting blijft de bijzondere geschiedenis van de Havelterberg zichtbaar. Al in de prehistorie waren er nederzettingen in dit gebied, dat gevormd is in de laatste twee ijstijden.

Ook in de tijd van het esdorpenlandschap (1000-1850 na Christus) is het Holtingerveld gebruikt als plek om te wonen en voor landbouw. Maar het meest opvallend is dat de Havelterberg in de Tweede Wereldoorlog werd gebruikt als militair vliegveld. Sporen van hangars, rol- en startbanen en bomkraters zijn allemaal

nog zichtbaar en dat moet vooral zo blijven. De Havelterberg wordt zo ingericht dat elementen uit alle geschiedenislagen herkenbaar blijven in het landschap. Zoveel mogelijk bestaande houtsingels (stroken met bomen en struiken) blijven bewaard. Deze fungeerden ooit als afscheiding van de landbouwpercelen en vormen hiermee een herinnering aan de tijd van de ruilverkaveling. Dat geldt ook voor de te verondiepen watergangen. Ze worden niet helemaal gedempt, zodat de structuren zichtbaar blijven in het landschap. Ook deze verwijzingen naar het agrarisch verleden blijven zichtbaar in het landschap.

Met het aanleggen van een natuurakker wordt de historie van de esdorpen weer zichtbaar gemaakt. Op deze plaats in het landschap lag vroeger namelijk de Meerkamp, een kleine es. Kenmerkend zijn de kleine houtsingels, die gebruikt werden als perceelafschijding, afgewisseld met akkers. Deze singels worden op de natuurakker ook weer aangeplant. We doen dat zoveel mogelijk met inheemse bomen en struiken, zoals meidoorn en sleedoorn. De akker met singels biedt bovendien voedsel, schuil- en nestmogelijkheden voor diverse vogelsoorten. Aan de westkant van het plangebied worden hier en daar bomen weggehaald. Zo ontstaat een beter zicht op de Havelterberg en over de heischrale graslanden. Ook is er betere migratie van plantensoorten mogelijk.

Bombardement WOII

Om welk gebied gaat het?

Het gedeelte van de Havelterberg dat we anders gaan inrichten (het plangebied) is een stuk natuur van 37 hectare. Het grenst aan Havelte, de Toegangspoort Holtingerveld, de Schaapskooi en het Duitse vliegveld uit de Tweede Wereldoorlog. Het is een bijzonder gebied met veel historie.

De planning

In deze folder presenteren we het conceptontwerp voor het plangebied Havelterberg (zie kaart hierboven). We werken dat uit tot een definitief ontwerp.

Daarin worden de laatste vragen, opmerkingen en aandachtspunten van alle betrokken partijen en de omwonenden - voor zover mogelijk - meegenomen. We verwachten het definitieve ontwerp rond de bouwvak af te ronden, de vergunningen aan te vragen en daarna te starten met de aanbesteding. We streven ernaar om de werkzaamheden in dit najaar en volgend voorjaar uit te voeren. Dit is onder voorbehoud van diverse factoren, zoals de vergunningverlening en de resultaten van het detectieonderzoek.

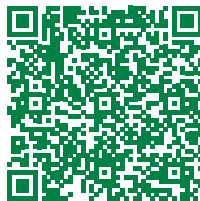
Vragen? Kom naar de inloopbijeenkomst op 5 juni

Heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen of opmerkingen over de werkzaamheden aan de Havelterberg? Kom dan naar de inloopbijeenkomst op 5 juni in dorps huis De Veldkei, in Havelte. U kunt ieder moment tussen 16:00 en 20:00 uur binnenlopen. Wij zorgen voor thee en koffie en beantwoorden graag uw vragen. Hopelijk tot dan!

Komt het tijdstip van de inloopbijeenkomst niet uit? Dan kunt u ook telefonisch of per mail contact met ons opnemen. U kunt contact opnemen met Alex Schuiling van Prolander (06 150 17 984 of a.schuiling@prolander.nl).

Meer informatie

Wilt u op de hoogte blijven van het laatste nieuws rondom het Holtingerveld? Door de QR-code te scannen kunt u zich aanmelden voor de nieuwsbrief. Lukt dat niet? Dan kunt u de website zuidwest.drenthe.nl bezoeken om u aan te melden voor de nieuwsbrief. Ook vindt u meer informatie over het project Havelterberg en de andere projecten die wij in zuidwest Drenthe doen. Heeft u algemene vragen? Dan kunt u mailen naar zuidwestdrenthe@prolander.nl.

Meld u aan voor de nieuwsbrief